

YAZILAR VE YAZANLAR

Hayat
Nereye
Öpülecek El
Tntan Kamenin me-
zarında
Fransa Bankası
Alman mektep mu-
sikisi
Bir Gün ki
Emile Galotti

Yazı hey'eti
Ş. Nihal
Cevat
İffet Halim
A. Emrullah
Gevat Memduh
Celalettin Tevfik
Nahit Sırrı

Ticarct mekteplerin-
de gaye ve tedrisat
pilanı meselesi
Aa bu ıssız geceler
Klasik ve modern
eserler
Monna Lisa Del Gi-
oconda
Biz öldürdük diyelim
Anadolu'nun bedit
Zenginlikleri
Akideme nasıl eriştim

Behcet Kemal
Hikmet Şevki
Canik oğlu Avni
Sabri Esat
Nurettin İbrahim

Müşahabe:

HAYAT

Mecmuamız, bu güne kadar mem-
leketin irfanına çalıştı, maarifin inki-
şafına elinden geldiği kadar gayret
etti. Bu müddet zarfında edindiğimiz
tecrübe şudur: Memlekette büyük
fikrî bir intibah, bir uyanıklık var,
ve yüksek irfan ihtiyacı günden güne
artıyor.

Müşahedelerimizden, muhaberele-
rimizden, musahebelerimizden aynen
anıyoruz ki irfan ihtiyacı hakikaten
ziyadedir. Münevver tabaka irfanını
idame ve tenmiye için vasıta arıyor.
Bahsimize mevzu olan yüksek taba-
kadır, yani yüksek mekteplerden hiç
olmazsa orta mekteplerden yetişenler-
dir. Evet! İşte bu zümre irfan saha-
sının genişlenmesini istemektedir..

Hayat bu ihtiyaca tekabül etmek
iktiza ederdi. Bunun içindir ki bu
1930 senesinden itibaren mecmuamızı
umumî tekâmüle, millî inkişafa uygun
bir şekle koymak mecburiyetinde kal-
dık. Memleketimizde bir münevverler
zümresi var. Bu zümrenin umumî
kültür ihtiyaçlarına tekabül edecek,
lâkin hiç bir ihtisas maddesi üzerinde
uğraşmıyacak bir risalesi bulunmamak
lâzım...

Bu risale gelecek nüshasından iti-
baren Hayat olacaktır.

Mütahassıs kalem erbabı hem
kendi cereyanlarımızı, hem Garbın
fikrî ceryanlarını objektif bir noktadan
takip ve mahza siz aziz karilerimiz
için icmal edeceklerdir.

Türk, Cerman, Anglosakson, lâtın
İslav... âlemlerinde fikir sahasında
olan biteni tettebbu edeceğiz. O aile-
lerden uzak kalmayacağız. Medenî
cihanda ne oluyor, ne var, beşeriyet
nereye doğru gitmektedir, istikbalde
neler doğacaktır? Bir sözle ifadesi
lâzımsa diyelim ki medeniyet, inkişaf-
fının hangi merhalesinde bulunuyor?
Acizane programımız işte budur.
Medeniyet camiasının içinde bulunmak
için onun cereyanlarını bilmemiz
gerek. Hayat bundan sonra bu gayeyi
intizam ve ittirat altında takip edecek.

Muhatabımız, — tekrar edelim —
yüksek ve münevver türklerdir. Daha
aşağı tabakaların tenvirine çalışan
başka risale ve mecmualar var ve çok.
Biz vazifemizi taksir ediyoruz ve
ancak muhterem muallimler gibi,
doktorlar mühendisler gibi yüksek
memurlar gibi âlî mektepler talebesi

gibi ön safta bulunan vatandaşlarımıza
hizmet etmek istiyoruz.

Seviyeyi tutmak, seviyeyi yükset-
mek... işte başlı başına bir hedef.
Hatta bu hedefi bir az da geçebiliriz:
Pek güzel, pek büyük eserler, şah-
eserler yazıldıklarından sonra anlaşılmış!
Meşhur Stendhal dermiş ki:
Benim eserlerim kırk sene sonra
anlaşılacak... » Filvaki bu eserlerin
yüksekliği inceliği, yeniliği ancak
yarım asır geçmekle anlaşılmış,

Hayat da, eğer böyle zekâların
inkişafına hizmet edebilirse kendisini
bahtiyar addeder. Demek istiyoruz ki
neşriyatımızda sürüm, satış, halka hoş
gelmek, cazip olmak katıyen bir gaye
değildir. Gayemiz yüksek kültüre
yardım etmek, istikbali hazırlamak ve
hasren memleketin irfanî haysiyetini
muhafaza etmektir.

Türkiyede gerçekten yüksek edip
ve mütefekkirlerimiz yok değil. Lâkin
bu zevatın eserleri bir intişar vasıta-
sından mahrumdur. Böyle bir vasıta
mevcut olmadıkça o kalem sahipleri-
ne de yazı yazmak hususunda bir
gevşeklik geliyor. Okuyorlar, tettebbu
ediyorlar, lâkin yazmıyorlar, ve neti-

Akideme nasıl eriştim

Bu makala Amerikada neşrolunan "Forum," mecmuasının dünya büyük adamlarından akideleri hakkında yapılan bir "enquête,"e cevap olarak hazırlanmış ve muahharan Londra da çıkan "Realist," mecmuasında bulunmuştur.

Zafer yalnız harpte arzu edilen gayeye münhasır değildir. Hakiki ve daimi zafer, iktisaden ve harsen olur. Milletin sulh ve sükûn içinde yaşadığı zamanlarda halk bedî eserlere ihtiyaç his eder. San'atkârın vazifesi asın icabına göre millet ve milliyet rabıtasını kuvvetlendiren teceddüdkâr eserlerle halkın ruhunu tenvir etmektir. Hiç bir değişiklik, hiç bir tekâmül, çünkü san'atkârların duygularile vücut bulan kıymetli eserleri söndüremez.

San'atkârlarımızı bazan Sarkcı, ve bazan Garpcı olarak gördük. Meşruiyeti müteakip başlayan Türkçülük ceryanları arasında bilhassa mimarimizde yeni yeni üsluplar doğdu. Yapı'an binalar muhtelif şekilde pencere, saçaklar, kemerler, kubbeli damlar, çini kaplamalarla dolduruldu; ve bunların hepsi millî mimari olarak gösterildi. Bu hata büyükdü. Bunları yapan san'atkârlar Türk mimarisinin ne olduğundan, inkişafı için ne suretle çalışmak icap ettiğinden haberdar değildiler. Hiç şüphe yokturki asırlarca evvel inşa edilmiş olan evlerin tarzı mimarisi, bu günkü medeniyetimize kabili tatbik değildir. Ondaki kıymet çünkü Türk mimarisinin vâsil olduğu yolu göstermesindedir.

Nureddeir İbrahim

İtizar

"Kıraliçe Pedok" ve "Jul Sezar" isimli tefrikalarımızı mecmuamızın gayesinin tahavvülü dolayısıyla hülâsatan takdim etmek isterdik. Fakat bu iki şah eserin hülâsa edilirse kıymetini kaybeteceğinden çekindik. Bu haklı mazeretimizin sevgili karilerimiz tarafından kabulünü dileriz.

Dünya hakkında benim nazarım da, başkalarının gibi, kısmen ahval ve hadisatın, kısmen de fitratının mahsulüdür Dini iman noktai nazarından terbiyemle alâkadar olanlar her hangi bir ortodoks, umum tarafından doğru sayılan bir akideyi tetkik ve tahkik etmeden kabul ettirecek en iyi bir usulü belki takip etmediler. Babam ve annem din hususunda tamamen hür fikirli idiler. Fakat Ben iki yaşında iken biri, üç yaşında diğeri öldüler. Ben ancak büyüktükten sonra onların din hususundaki fikirlerini öğrenebildim. Babam öldükten sonra büyük annemle yaşadım. Kendisi İskoçya "Bires iterien" kilisesine mensup idi. Fakat yetmiş yaşına gelince muvahhit hristiyanlık mezhebini kabul etti. Beni bir pazar mahalle kilisesine bir pazar da presbyterien kilisesine götürdülerdi. Ben mahalle kilisesini tercih ederdim. Çünkü bu kilise de pek rahat olan aile mahfelimiz ve bu mahfelin yanında çan çalındıkça muttasıl sallanıp durarak beni alâkadar eden bir ip vardı. Duvardaki kıral armasından ve papas va'za başlar başlamaz arkasından kürsüye çıkıp parmaklıklı kapuyu kapayan kilise hademesinden hoşlanırdım. Bundan başka ayın esnasında takvim levhalarını tetkik eder, paskalya gününü hesap eder ve ay hesabı ile seneyi gösteren yaldızlı rakkamlar ve pazar günleri ile yörtü günlerini gösteren harfler hakkında faraziyelerde bulunurdum. Fakat bana İncildeki her şeyin doğru

olduğunu ve mucizelere ve cehennem azabına inanmayı öğretmemişlerdi. Muhitte darwinizm kabul edilmiş bir madde halinde idi. Eyi hatırlıyorum, ben on bir yaşında iken isviçreli protestan bir hocam vardı, bana derdi ki: "Eğer sen Darwine inanıyorsan sana acırım, çünkü aynı zamanda hem Darwine inanmak hem de hristiyan kalmak mümkün değildir." Ben o yaşta iken bu iki akidenin imtizaç edemiyeceğine kail değildim. Fakat şunu biliyorum ki intihap etmeye mecbur olsaydım, her halde Darwini intihap ederdim. On dört yaşına kadar muvahhit hristiyanlığa tam bir mistik tarzında inandım, ve o devirde çok dindar olduğum halde yine dinin hakikatine inanmak için kâfi bir sebep olup olmadığını bilmeği çok isterdim. Dört sene zamanımı bu mes'eleyi gizlice tetkik ile geçirdim. Başkalarını incitmekten korkarak kimseye bundan bahsedemezdim. Hem yavaş yavaş zail olan imanımdan dolayı hem de susmak mecburiyetinden dolayı çok üzülüyordum. İlk redettiğim nas doğma serbest irade=free will oldu. Bana öyle geliyor ki maddenin bütün hareketlerini tanzim eden dinamik kanunları olduğu için insanın iradesi, hatta kendi vücudunu teşkil eden maddeye bile hakim olamazdı. Ben o zamana kadar büyük felsefe mezheplerinden hiç birini bilmiyordum. Karteziyanizmi hakkında bir yol işitmemiştim. Fakat fikirlerim kendi kendine karteziyen bir yol takip ediyordu. İkinci şüphe etti.

ğim nas ruhun ebediliği oldu, Fakat bu şüpheyi nasıl bir muhakemeye istinat ettirdiğimi hatırlayamıyorum. Onsekiz yaşına kadar Allaha inanmağa devam ettim. Çünkü ilk=illet first cause prensipi bana ret ve cerholunması imkânsız gibi görünüyordu. 18 yaşında Mill'in kendi yazdığı tercümesi halini okuduğum zaman bu prensipin de hatalı olduğunu anladım.

O zamandan sonra hır stiyanlığın bütün naslarını ve ahkâmını terk ettim ve dinî bir akideye bağlı olduğum zamanlar den daha ziyade mesut olduğumu hayretle gördüm. İşte bu safhaya eriştikten hemen biraz sonra da ülfününe girdim. Orada beni alâka dar eden meseleleri münakaşa edebileceğim insanlara ilk defa olarak tesadüf ettim. Darülfünunda felsefeye çalıştım, ve Mac Tagart'ın tesiri altında Hegel felsefesine inandım. Bu safhada üç sene kadar devam etti, ve J. E. Moore ile bir münakaşa neticesinde nihayete erdi. Cambridge darülfünunundan çıktıktan sonra bir kaç sene zamanımı ittirsız tettebbülere hasrettim. İki kış Berlinde iktisadiyata çalıştım. 1896 senesinde Amerikanın John Hopkins ve Brinmoore darülfünunlarında hendesei resmiye üzerinde ders verdim. Epiyce bir zaman vakitimi Floransa'da güzel sanatlar erbabı ile geçirdim. Bu sırada 19 uncu asrın sonlarında sanat ilahları addolunan Patter ve Flaubert gibi büyüklerin eserlerini okudum. Nihayet memlekette yerleştim. On bir yaşından beri emelim olan riyaziyatın prensipleri üzerine en esaslı eserimi yazmak için artık çalışacaktım.

Bu emeli edindiğim o küçük yaşında hayatımın insanı karara sevkeden kati tecrübelerinden biri vaki oldu. Benden yedi yaş büyük olan kardeşim bana hendesei musattaha okutmak istedi. Çok sevindim, çünkü Euklidisin her şeyi isbat ettiğini işitişmişim. Bu hendesede Euklidisin mütearifelerle başladığını görünce hayalimin nakadar kırılganlığını anlatamam. Kardeşim ilk mütearifeyi ban okuduğu zaman onu kabul etmek için hiç bir sebep görmediğimi soyledim. O bana o halde dersde devam edemeyeceğimizi anlattı.

Öğrenmeye çok hevesli olduğum için bu mütearifeleri muvakkaten kabul ettim. Fakat ilim elde etmek mümkün olduğuna dair imanım büyük bir darbaya uğramıştı. Yakını ilim elde etmek emeli 38 yaşına kadar bütün mesaimem kim oldu: Riyaziyatın ilim gibi telemekki edilmeye en çok değeri var gibi görünüyordu. İşte bundan dolayı riyaziyatın prensiplerini tetkike koyoldum. 38 yaşında hisettim ki mutlak yakına erişmekten çok uzak olmakla beraber bu sabede yapabileceğim her şeyi yapmıştım. Mesaimin saf neticesi şimdiye kadar hiç şüpheyi maruz olmayan hesap ilminden şüphelenmek oldu. Ben o zamandan beri halâ kailim ki takip ettiğim usul elde edilebilecek bilgiye insanı en çok yaklaşıtıyordu. Fakat o bilgi de ilk nazarda görüldüğü gibi yakını değil belki daha ziyade ihtimali bir marifet idi. İşte bundan dolayı hayatım ikiye bölündü. Kendimi daha ziyade mücerreda ta hasretmekte faide görmüyordum. Arzu ettiğim neticeye vasil olamadan elimden gelen her şeyi yapmış idim, ruhi ahvalım Faust'ın kendisine Mephisto'nun ilk görüldüğü andeki ruhi ahvalını andırıyordu. yalnız Mephisto bana bir köpek şeklinde değil, umumî harp şeklinde göründü. Doktor Whitehead ile beraber riyaziyat prensipleri hakkındaki eserimi bitirdikten sonra üç senektereddüt içinde geçirdim. Cambridge darülfünundan ders veriyordum. Sırf inertie — atalet kuvveti ile halâ riyazimantık ile meşgul oluyordum. Fakat gayri şuuri olarak başka bir nevi meşgale arayordum.

Nihayet harp gelmişti, en küçük bir tereddüt, bir şüphenin gölgesi bile olmaksızın ne yapacağımı katiyetle biliyordum. Harp esnasında sulhperver me'aiye kendimi verdiğim zaman kadar hiç bu kadar kalp samiminden ve bu kadar tereddütüz çalıışmış değildim. Birinci defa olarak bütün hüviyyetimi satan bir iş bulmuşum. Mücerredat sahasındaki evvelki mrsaim insanı alâkalarını tatmin edememiş idi. Bu alâkalarını kadınların siyasi rey hakkına ve ticaret serbestisine dair siyasi nutuklar ve yazılarım ile vakit vakit, izhar ederdim. 18 inci asrın ve 19 ncu asrın ilk zamanlarının çocuklukta bana nüfus eden aristokrat

siyasi ananesi bana ummî ye milli işlerde iniyaki bir mesuliyet hissi telkin etmiş i. Henüz o zaman şahsî bir tarzda tatmin edilmiş olan kuvvetli bir babal k insiyaki, Avrupa delikanlılarının büyüklerinin adı ihtiraslarını tatmin için aldıkları harp meydanlarında ölüme sevk edildiklerini görünce bende müthiş bir infial uyandırdı. Fikri namuskârlığım muhasım milletlerin, harol n azur göstermek için icat ettikleri esatir ve efsanelere inanmayı benim için imkânsız kılıyordu. Filhakika bu esatiri kabul eden mütefekkirler ya kendisini sürü ile bir hissetmek hazzına kendi vazifelerini feda ediyorlar ve yahut bazan da, sırf korkudan bu yola gidiyorlardı. Bu bana çok adı ve müstekreh gözüktü. Eğer mütefekkirin cemiyet içinde bir rolü varsa o da iktiraza teşvikler karşısında serin ve bitaraf bir hüküm vermektr.. Mamafih anladım ki mütefekkirlerin bir çoğu kuvvei müfekkirenin ancak sakin zamanlarda faidesine inanmışlardır. Bilhassa harbin ilk aylarında halkın hissiyatı bende keskin ve vakat pek acı bir ilmi alâka uyandırdı. Gördüm ki harbe iştirak emeyip memlekette kalanların bir çoğu ilk zamanlardı harpten zevk duydular. Bu hal bana bu günkü usul ile terbiye edilen insan tabiatinde nakadar çok kin ve nefret ve nakadar az insanı mahabbet olduğunu anlattı. Gene gördüm ki tasaauf, çaışmak ve halka hizmet arzusu birbirini imha işinde daha büyük bir mekyasta kuvvet alarak felaketin dercesini büyütüyor. Ve işte o vakit Avrupa medeniyetinin fena bulacagından korktum. Filhakika eğer harp bir sene daha devam etseydi, bu korktuğum başımıza gelebilirdi. 19 uncu asrı temyiz eden emniyet ve asayiş hissi umumî harp esnasında mahvoldu. Fakat ben evelden beri taziz ettiğim mefkûrelerin şayanı arzu olduğuna inanmaktan bir an hali kalmadım. Genç neslin efradı arasında yes, alâka izlik ve herşeye karşı istihfaf ve emniyet sizlik tevilit etti. Fakat ben hiç bir zaman temamen meysus olmadım. Binaenaleyh dünya işlerini daha eyi bir safhaya götüre ek yolun beşeriyete açık olduğuna daima inandım.

Mes'ul Müdürü Faruk Nafiz